

КЕАҚ "М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті"

"Сапалы білім беру"

Шымкент 2024

Кіріспе

Білім қоғамның дамуы мен жеке мақсаттарына жетудің негізі бола отырып, әр адамның өмірінде шешуші рөл атқарады. Сапалы білім-бұл тек білім беру ғана емес, сонымен бірге сыни тұрғыдан ойлауды қалыптастыру, шығармашылық қабілеттерін дамыту және кәсіби қызметке дайындық. Бұл Адам Құқықтарының Жалпыға Бірдей Декларациясы ЖӘНЕ БҰҰ-НЫҢ Адам Құқықтары Туралы Конвенциясы сияқты халықаралық құжаттарда бекітілген адам құқығы. Child.Aп қызықты факт: ЮНЕСКО мәліметтері бойынша, әрбір қосымша оқу жылы болашақта адамның табысын 10% - ға арттырады. Сонымен қатар, білім деңгейі төмен елдерде балалардың кедейлікте өмір сүру ықтималдығы 50% жоғары.

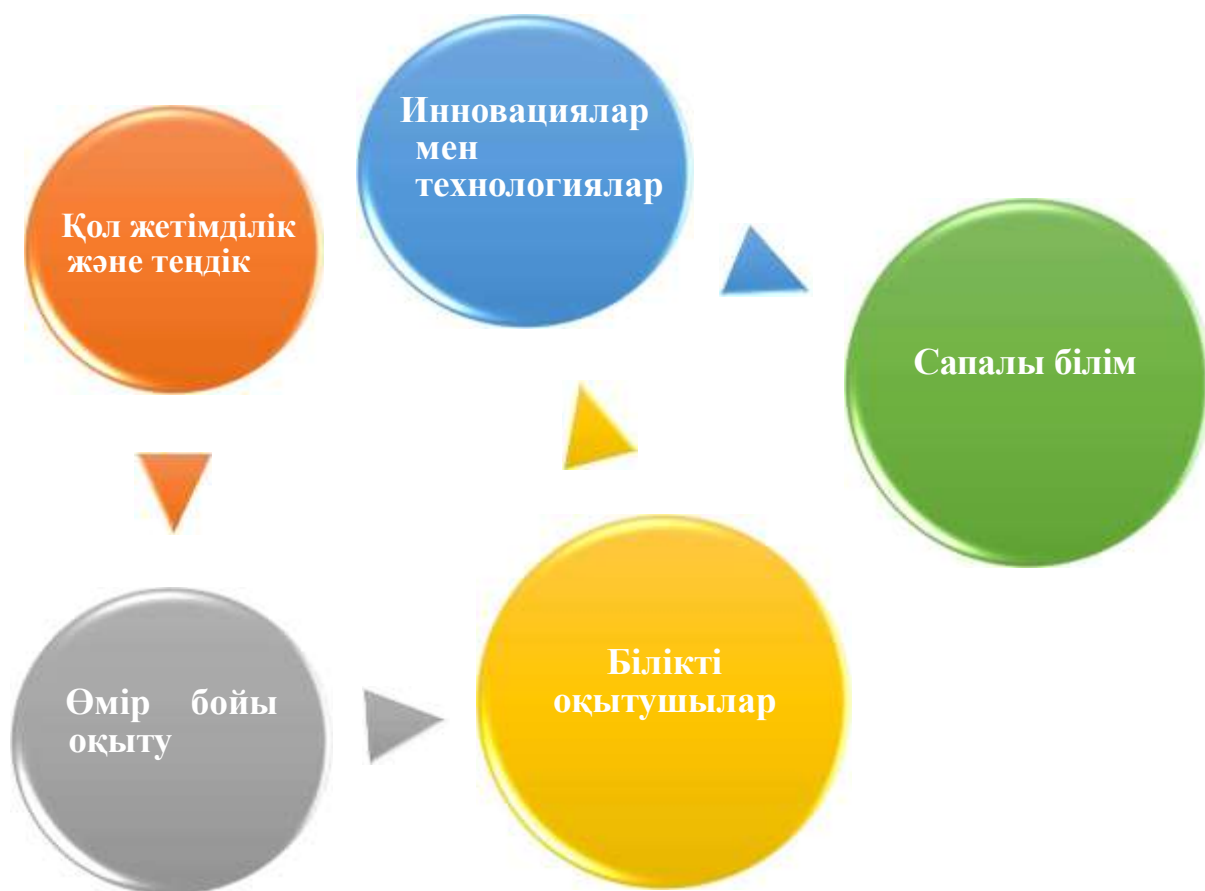
Білім беру саласындағы проблемалар

Білімге қолжетімділікті жақсартуға бағытталған жаһандық күш-жігерге қарамастан, проблемалар әлі де бар:

- **Білімге қол жеткізудегі теңсіздік.** Кейбір аймақтарда, әсіресе Сахараның оңтүстігіндегі Африка мен Оңтүстік Азияда миллиондаған балалардың білім алуға мүмкіндігі жоқ. Мысалы, дүние жүзінде 258 миллионнан астам балалар мен жасөспірімдер мектепке бармайды.

- **Білім сапасының төмендігі.** Кейбір елдерде оқыту көбінесе сыни ойлау мен аналитикалық қабілеттерін дамытпай, фактілерді есте сақтаумен шектеледі. Кітаптар мен заманауи технологиялар сияқты ресурстардың жетіспеушілігі бұл мәселені ушықтырады.
- **Әлеуметтік-экономикалық кедергілер.** Кедейлік, ерте некеге тұру және мәдени нормалар балалардың, әсіресе қыздардың мектепке баруына кедергі келтіруі мүмкін. ЮНИСЕФ мәліметтері бойынша, кедейлік деңгейі жоғары аймақтарда қыздарға ұлдарға карағанда екі есе көп білім алуға рұқсат берілмейді.

Сапалы білім берудің компоненттері

Сапалы білім бірнеше негізгі аспектілерді қамтиды:

- ✓ **Қол жетімділік және теңдік.** Сапалы білім жынысына, этникалық тегіне, әлеуметтік жағдайына немесе физикалық қабілеттеріне қарамастан барлығына қолжетімді болуы керек. Инклюзивтілік маңызды-ерекше қажеттіліктері бар балалардың білім алуына жағдай жасау.
- ✓ **Өмір бойы білім алу.** Әлемдік экономика үнемі өзгеріп отырады және 10 жыл бұрын сұранысқа ие болған дағдылар енді өзекті болмауы мүмкін. Сондықтан өмір бойы оқу, жаңа мамандықтарды игеру және біліктіліктеріңізді арттыру маңызды.
- ✓ **Инновациялар мен технологиялар.** Технология білімге қол жетімділікті едәуір жақсартты. Онлайн білім беру, мобильді қосымшалар және виртуалды сыныптар шалғай немесе кедей аудандарда тұратын адамдар үшін жаңа мүмкіндіктер ашады. COVID-19 пандемиясы кезінде көптеген мектептер технологияның білім берудегі маңыздылығын көрсететін онлайн оқыту форматына көшті.
- ✓ **Білікті оқытушылар.** Жақсы мұғалімдер сапалы білім берудің негізі болып табылады. Мұғалімдер тек білім беріп қана қоймайды, сонымен қатар студенттерді өзін-өзі дамытуға және жетістікке жетуге шабыттандырады. ДДҰ Мәліметтері бойынша, Финляндия сияқты білім беру жүйесі жоғары дамыған елдер мұғалімдерді даярлауға және олардың үздіксіз кәсіби дамуына баса назар аударады.

Халықаралық ұйымның рөлі

Біріккен Ұлттар Ұйымы, ЮНИСЕФ және ЮНЕСКО сияқты халықаралық ұйымдар бүкіл әлем бойынша сапалы білім беруді ілгерілету мен қолдауда маңызды рөл атқарады:

🚩 **Тұрақты Даму Мақсаттары (№4 ТДМ).** 2015 жылы БҰҰ Тдм Қабылдады, оның Ішінде № 4 ТДМ білім беруге қатысты және алдына мақсат қояды: 2030 жылға қарай барлығына жалпыға бірдей және сапалы білім беруді қамтамасыз ету. Мақсатқа ерте жастағы балаларды оқытуға қол жеткізу, гендерлік және экономикалық кедергілерді жою, ересектердің сауаттылығын арттыру сияқты міндеттер кіреді.

🚩 **ЮНИСЕФ.** Бұл ұйым 190-нан астам елдер мен аумақтарда жұмыс істейді, ең қиын жағдайдағы балалар мен жастарға қолдау көрсетеді. ЮНИСЕФ мектептер салу, оқыту, мұғалімдер даярлау және гуманитарлық дағдарыстағы балаларға арналған бағдарламаларды әзірлеу жобаларын қаржыландырады.

🚩 **ЮНЕСКО.** ЮНЕСКО білім беру сапасын жақсарту бойынша жаһандық бастамаларды үйлестірумен белсенді айналысады. Ең танымал бағдарламалардың бірі-білім беру мақсаттарына жетудегі елдердің ілгерілеуін бағалайтын Жаһандық Білім Мониторингі.Қызықты факт: ЮНИСЕФ-тің "Бейбітшілік Мектептері" бағдарламасы Сирия, Ауғанстан және Ирактағы 6 миллионнан астам балаға әскери қақтығыстар мен дағдарыстарға қарамастан білімін жалғастыруға көмектесті.

Елдердің табысты мысалдары

Кейбір елдер табысты білім беру реформаларының үлгісі болды: **Финляндия.** Финляндияның білім беру жүйесі студенттер мен оқытушылар үшін еркіндігімен танымал. Орта мектеп алдында бағалар мен емтихандардың қатаң жүйесі жоқ, әр оқушыға жеке көзқарасқа баса назар аударылады. Финляндиядағы мұғалімдер қоғамда үлкен құрметке ие және олардың біліктілігін арттыру бірінші кезектегі міндет болып табылады.

Сингапур. Сингапурдың білім беру жүйесі әлемдегі ең тиімді жүйелердің бірі болып саналады. Мұнда білім беруде технологияны қолдануға көп көңіл бөлінеді, бұл оқу нәтижелерін жақсартуға және студенттерді жоғары технологиялық әлемде өмір сүруге дайындауға көмектеседі. Сингапурдың білім беру жүйесі түлектерге еңбек нарығында бәсекелестік артықшылық беретін білімді іс жүзінде қолдануға бағытталған. Қызықты факт: Сингапурлық мектеп оқушылары математика, оқу және жаратылыстану ғылымдары бойынша халықаралық білім тестілерінде үнемі жетекші орындарды иеленеді.

Университеттер мен мектептердің рөлі

Университеттер мен мектептер сапалы білім беруде және қоғамды дамытуда шешуші рөл атқарады. Олар тек білім беріп қана қоймайды, сонымен қатар ғылыми зерттеулер, инновациялар және әлеуметтік трансформациялар үшін платформалар жасайды. Олардың рөлін бірнеше аспектілер арқылы қарастыруға болады:

📌 Оқытудағы инновациялар

Жаңа технологияларды қолдану. Қазіргі университеттер және мектептер оқытудың инновациялық әдістерін белсенді енгізуде, виртуалды және кеңейтілген сияқты технологияларды қолданушындық, жасанды интеллект, онлайн курстар және мобильді оқытуға арналған қосымшалар. Бұл оқу процесін жасауға көмектеседі неғұрлым қызықты және қол жетімді.

📌 **Геймификация.** Білім беру бағдарламаларында ойын элементтерін қолдану (ұпайлар, деңгейлер, марапаттар) оқу процесін қызықты етеді және студенттерді жақсы нәтижелерге жетуге ынталандырады.

📌 **Сыныптарды аудару (инверттелген сынып).** Бұл әдіс студенттердің материалды өз бетінше меңгеруін, ал сыныпта білімдерін талқылап, тәжірибеде қолдануын болжайды. Бұл күрделі тақырыптар мен практикалық тапсырмаларды әзірлеуге көбірек уақыт бөлуге мүмкіндік береді.

Практикалық білім

- **Тағылымдама және кәсіби практика.** Университеттер студенттерге тағылымдамадан өту және тағылымдамадан өту үшін компаниялармен жиі ынтымақтасады. Бұл алған білімдерін практикада қолдануға, кәсіби дағдыларын дамытуға және еңбек нарығының талаптарына бейімделуге мүмкіндік береді

- **Жобалық оқыту.** Мектептер мен университеттер студенттерге пәнаралық тәсілді қажет ететін нақты тапсырмалар бойынша жұмыс істеуге мүмкіндік беретін жобалық тапсырмаларды орындайды. Бұл сыни тұрғыдан ойлау, шығармашылық және топтық жұмыс сияқты дағдыларды дамытуға ықпал етеді.

Кәсіби дағдыларды дамыту

- **Мансап орталықтары.** Көптеген университеттерде студенттерге жұмысқа орналасуға дайындалуға көмектесетін мансап орталықтары бар. Олар жұмыс іздеу, түйіндемені дайындау, мансап жәрмеңкелері мен желілік іс-шараларды ұйымдастыру бойынша кеңестер береді.

- **Кәсіпкерлікті қолдау.** Университеттер студенттерге өз жобаларын әзірлеуге және іске қосуға көмектесетін стартаптарды қолдау бағдарламаларын, инкубаторларды және үдеткіштерді жиі ұсынады. Бұл кәсіпкерлік дағдыларды дамытуға ықпал етеді және инновацияны ынталандырады.

Қызықты факт: АҚШ-тағы Стэнфорд Университетінде ең танымал стартаптарды қолдау бағдарламаларының бірі бар. Университет

түлектері Google, Hewlett-Packard, Cisco және басқа да көптеген технологиялық алпауыттар сияқты компанияларды құрды.

Әлеуметтік және эмоционалды дайындықты қолдау

✚ **Инклюзивтілік және әртүрлілікті қолдау.** Университеттер мен мектептер мүмкіндігі шектеулі студенттердің, әртүрлі мәдениеттер мен әлеуметтік топтардың өкілдерінің қажеттіліктерін ескеретін инклюзивті білім беру ортасын құру бойынша белсенді жұмыс жүргізуде. Бұл студенттер арасында толеранттылық пен әлеуметтік түсіністікке ықпал етеді

✚ **Психологиялық қолдау және әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды дамыту.**

Сапалы білім берудің маңызды аспектісі-оқушылардың эмоционалды және психикалық әл-ауқатына көңіл бөлу. Мектептер мен университеттер стрессті басқаруға, қарым-қатынас дағдыларын дамытуға, жанжалдарды шешуге және жағымды қарым-қатынас орнатуға бағытталған бағдарламаларды ұсынады.

✚ **Ғылыми-зерттеу және инновациялық даму ғылыми-зерттеу.** Университеттер маңызды жаңалықтар мен технологиялық инновацияларға әкелетін ғылыми зерттеулер жүргізуде маңызды рөл атқарады. Бұл қоғамның дамуына және климаттың өзгеруі, денсаулық сақтау және әлеуметтік теңсіздік сияқты жаһандық мәселелерді шешуге ықпал етеді.

✚ **Жарияланымдар және білім алмасу.** Университеттер өз зерттеулерінің нәтижелерін жариялап, жаһандық білім алмасуға және бүкіл әлем бойынша білім деңгейін көтеруге өз үлестерін қосуда.

✚ **Жергілікті қоғамдыстықпен байланыс**

Әлеуметтік жобалар және еріктілік. Мектептер мен университеттер жергілікті қауымдастықтарға көмектесуге бағытталған жобаларды ұйымдастыра алады. Мысалы, студенттер аз қамтылған отбасылардың балаларына арналған білім беру бағдарламаларына қатыса алады, экологиялық кампанияларға көмектесе алады немесе қайырымдылыққа қаражат жинау шараларын ұйымдастыра алады.

✚ **Ересектерге арналған білім беру бағдарламалары.** Білім беру мекемелері жаңа дағдыларды меңгергісі келетін, қайта даярлағысы келетін немесе біліктілігін арттырғысы келетін ересектерге арналған бағдарламаларды әзірлеуде де маңызды рөл атқарады.

✚ **Кәсіпорындармен және халықаралық ұйымдармен серіктестік**
Компаниялармен ынтымақтастық. Университеттер еңбек нарығының заманауи талаптарын ескеретін оқу бағдарламаларын әзірлеу үшін кәсіпорындармен жұмыс істей алады. Бұл түлектерге ең жақсы жұмысқа орналасуға мүмкіндік береді.

✚ **Халықаралық бағдарламаларға қатысу.** Халықаралық білім беру және ғылыми бағдарламаларға қатысу студенттер мен оқытушылардың білім алмасуына ықпал етеді, бұл білім беруді жаһандық және интеграцияланған етеді.

Сапалы білім-қоғамның тұрақты дамуының негізгі құқығы және қажетті құрамдас бөлігі. Бұл адамдарға өз әлеуетін ашуға, экономиканы дамытуға және әлеуметтік институттарды нығайтуға көмектеседі. Сапалы білім беру мақсаттарына жету үшін қол жетімділікке ғана емес, сонымен қатар оқу процесінің сапасына, инклюзивтілікке және білім беру саласындағы инновацияларға да назар аудару қажет. Халықаралық ынтымақтастық және реформалардың сәтті үлгілері білімге жалпыға бірдей қол жетімділікті қамтамасыз етудегі маңызды қадамдар болып табылады.

